

**İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN ZEKALİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK
ALGILARI**

Ayhan KARASU¹
Bener BULDUKLU²
Talip YILMAZ³
Hasan GÜNEŞLİ⁴
Gazi AYDENİZ⁵

¹Uzm. Öğrt., MEB, , ORCID 0000-0003-0981-0969.

²Uzm. Öğrt., MEB, ORCID 0000-0002-4716-8164.

³Uzm. Öğrt., MEB, , ORCID 0000-0003-4214-4881

⁴Uzm. Öğrt., MEB, ORCID 0009-0002-9645-8157

⁵Uzm. Öğrt., MEB, ORCID 0009-0004-5195-1014

ÖZET

Araştırmanın amacı sınıfında üstün zekalı tanısı almış öğrencisi bulunan ilkokul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencilere yönelik algılarının belirlenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseninde tasarlanan çalışmada üstün zekalı öğrenciler birer olgu olarak kabul edilmiştir. Veriler bu öğrencilerle çalışma imkânı olan ilkokul öğretmenlerinden elde edilmiştir. Araştırmada öğretmen algılarının belirlenebilmesi amacıyla metaforlardan yararlanılmıştır. Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veriler metaforlar aracılığıyla elde edildiğinden veri toplama aracı olarak Metafor Belirleme Formu kullanılmıştır. Elde edilen metaforlar üzerinde gerekli analizler yapıldıktan sonra metaforlar ikinci kodlayıcıya gönderilmiştir. Kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik .87 olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforlar yedi kategoride toplanmıştır. Bu metaforlar kararlı olma, hızlı öğrenebilme, çok yönlü olma, eşsiz olma, yaratıcı olma ve kolay öğrenmedir. En yüksek frekansa sahip metafor keşfedilmeyi bekleme kategorisinde en az frekansa sahip metaforlar ise yaratıcı birey olma ve kolay öğrenme kategorilerinde yer almaktadır. Öğretmenlerin, üstün zekalı öğrencilerin keşfedilmesi gerektiği, öğrenmede ve amaca ulaşmada kararlı oldukları, öğrencilerin akranlarına göre kolay ve hızlı öğrendikleri, çok yönlü oldukları, az görülen sayı ve nitelikte oldukları ve yaratıcı özelliklere sahip oldukları algılarına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar ilkokul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencileri normal gelişim gösteren öğrencilerden farklı algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilere yönelik daha kapsamlı algılarına ulaşmak amacıyla daha fazla öğretmen ve farklı veri toplama araçları ile yeni araştırmalar yapılabilir. Ayrıca farklı öğretim düzeyinde görev alan öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilere yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmalar da yapılabilir. Araştırma sonucunda üstün zekalı öğrencilerin yedi özelliğinin ön plana çıkarılmış olmasından hareketle, öğretmenlere üstün zekalı öğrencilere yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir.

Anahtar Sözcükler: Üstün zekalı öğrenci, öğretmen algısı, metafor

1. GİRİŞ

Üstün zekalı bireyler, yüzyıllardır toplumların ve eğitimcilerin ilgisini çekmiştir. Bu bireyler genel olarak topluma yön veren ve toplumlar üzerinde iz bırakan çalışmalar ortaya koymaktadırlar. Bu bireylerle ilgili farklı çalışmalar ve farklı tanımlar yapılmıştır. Üstün zekalı bireylerle ilgili ülkemizde yapılan en genel tanımlardan bir tanesi de Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yapılmıştır. Bu tanım Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinde yer

almaktadır. Yönergede üstün zekalı birey “Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2022).

Üstün zekalı bireyler fiziksel olarak akranlarından hızlı bir gelişime sahiptirler. Genel olarak akranlarından daha ağır ve uzun doğarlar. Konuşma ve psikomotor becerilerde akranlarından öndedirler. Bunun yanı sıra bilişsel ve duyuşsal yönden de normal gelişim gösteren çocuklara göre farklılıklar gösterirler. Normal gelişim gösteren çocuklara göre daha fazla kelime dağarcığına sahiptirler, daha erken konuşurlar. Çabuk ve kolay öğrenirler, bu nedenle öğrenmeye meraklıdırlar ve akranlarından daha çok bilgiye sahiptirler. İlgilerini çeken konularda yaşıtlarına göre daha çok çalışırlar. Farklı konu ve alanlara ilgi duyabilmektedirler. Detaylara önem veriler, eleştirel düşünme becerileri gelişmiştir. Adil olmayı severler ve sorumluluk sahibidirler. Bu özellikler, üstün zekalı bireylerin özelliklerinden bazılarıdır (Akarsu ve Mutlu, 2017; Ataman, 1998; Bolat, 2020; Gross, 2004; Özsoy, 1998).

Üstün zekalı öğrencilerin var olan yetenekleri düzenli ve sistemli bir eğitimler geliştirilebilir. Bu gelişim toplumda sınırlı sayıda olan bu öğrencilerin yeteneklerini kaybetmeleri ve toplum içerisinde kaybolmamaları amacıyla gerekli görülmektedir (Çapan, 2010). Aksi takdirde ihtiyaçları nitelikli bir şekilde karşılanmamış ve toplumun gelişimine katkı sağlamalarına olanak sunulmamış olacaktır (Aydın ve Şentürk, 2020; Dağlıoğlu, 2014). Bu eğitim sürecinde yer alacak öğretmenlerinde üstün zekalı öğrencilerin özellikleri konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olması gerekmektedir (Seyhan, 2015). Özellikle erken tanılanmanın önemli olmasından dolayı ilkökul öğretmenlerinin öneminin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Ülkemizde üstün zekalı çocukların eğitimi destek eğitim odalarında, bilim ve sanat merkezlerinde ve araştırma geliştirme eğitim ve uygulama merkezinde yürütülmektedir (Bolat, 2020). Öğrencilerin üstün zekalı tanısı alabilmesi ve bu imkanlardan faydalanabilmesi için ilkökul öğretmenin yönlendirmesi gerekmektedir. Ancak öğretmenlerin yönlendirmesinde bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Öğretmenler daha çok okulun beklentilerine ve değerlerine uygun öğrencileri tanılama amacıyla yönlendirmektedirler. Bu durum üstün zekalı öğrencilerin tanılanmasında önemli bir sorun oluşturmaktadır (Siegle ve Powell, 2004). Bu nedenle özellikle ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı ve yetenekli öğrencilere yönelik algıları önem taşımaktadır.

Ülkemizde ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencilere yönelik algılarının belirlenmesine yönelik Akar ve Şengil-Akar, 2012; Akar ve Uluman, 2013; Ekinci, Sümer, Bozan ve Çete, 2018; Şahin, 2012; Şirin, 2021; Uygun, 2021 tarafından yapılan araştırmalara ulaşılmıştır. Alanyazın taraması sonucunda ulaşılan araştırmalardan hareketle, araştırma sayısının sınırlı olduğu söylenebilir. Bu nedenle araştırmanın ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencilere yönelik algılarını belirlemesi, araştırmanın gereklilikleri arasında yer aldığı söylenebilir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı sınıfında üstün zekalı öğrenci tanısı almış öğrencileri bulunan ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencilere yönelik algılarının belirlenmesidir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması, veri toplama aracı ile verilerin analizi alt başlıklarına yer verilmiştir. Araştırmada ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencilere yönelik metaforik algıları incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni tasarlanan araştırmada üstün zekalı öğrenciler birer olgu olarak kabul edilmiştir. Veriler bu öğrencilerle çalışma imkanı olan ilkökul öğretmenlerinden elde edilmiştir. Morgan’a (1986) göre olgu bilim çalışmalarında veri kaynağı ile olgu arasında

bir ilişki olmalıdır. Araştırmada öğretmen algılarının belirlenebilmesi amacıyla metaforlardan yararlanılmıştır. Metaforlar, olay ya da olguların olduğu gibi ortaya konulmasını sağlar, olay ya da olgular olduğu gibi resmedilir (Bolat, 2020b).

2.1. Araştırma Grubu

Araştırma Adana İli Seyhan ilçesinde yer alan dokuz devlet ilkokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 33 gönüllü öğretmen katılmıştır. Bu öğretmenlerden iki tanesinin cevabı metafor özelliği taşımadığından araştırma dışı tutulmuştur. Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesindeki ölçüt, sınıfında üstün zekalı tanısı almış öğrencinin bulunması olarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde daha önceden belirlenen ölçütleri karşılayan durumlar çalışılır (Patton, 2014). Çalışma grubundaki öğretmenlerden 19'u bayan, 12'si erkektir. Öğretmenlerden dördü 6-10 yıl, sekizi 11-15, onbiri 16-20 ve sekizi 20 ve üstü yıl kıdeme sahiptir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler metaforlar aracılığıyla elde edildiğinden veri toplama aracı olarak Metafor Belirleme Formu kullanılmıştır. Form araştırmacılar tarafından hazırlanmış daha sonra eğitim bilimleri alanında en doktora seviyesinde iki alan uzmanına inceletirilmiştir. Formda öğretmenlerin cinsiyet ve mesleki kıdemlerine yer verilmiştir. Daha sonra Metafor açıklamasına ve örnek bir metafora yer verilmiştir. Ardından "Üstün zekalı öğrenci gibidir. Çünkü;" ifadesine yer verilerek öğretmenlerin metaforları ve metaforun sebeplerini yazmaları sağlanmıştır.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından hazırlanan metafor belirleme formu sınıfında üstün zekalı tanısı almış öğrencisi bulunan öğretmenlere dağıtılmıştır. Öğretmenlere formu nasıl dolduracakları hakkında gerekli açıklamalar yapılmış ve formu doldurmaları sağlanmıştır. Araştırmada metafor belirleme formu ile elde edilen metaforlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Bunun için öğretmenlerin yazdıkları metaforlar ve sebepleri bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Daha sonra bu metaforlar ve sebepleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Metaforlardan hareketle öncelikle kodlar oluşturmuştur. Bu kodlar incelenerek kategoriler ve temalar belirlenmiştir. Elde edilen verilerin analizi için eğitim bilimleri alanındaki bir uzman ikinci kodlayıcı olarak belirlenmiştir. Yapılan kodlamalar karşılaştırılmış, 31 kodun yirmi yedisinde görüş birliği sağlanmıştır. Görüş birliği sağlanamayan kod ise dört olarak belirlenmiştir. Bu incelemeden sonra Miles ve Huberman (2021) tarafından belirlenmiş olan güvenilirlik formülü kullanılarak kodlayıcılar arası güvenilirlik hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik .87 olarak belirlenmiştir. Miles ve Huberman'a (2021) göre güvenilirlik hesabının .70 ve üzerinde olması analiz sonuçlarının güvenilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin oluşturduğu metaforlar ve açıklamalarına bulgular bölümünde doğrudan alıntılar yapılarak yer verilmiştir. Doğrudan alıntılarda metafor sırlaması için rakam, cinsiyette ise kadın için K, erkek için E kodları kullanılmıştır. Örneğin "Ö4 K" kodunda Ö4 metaforu yazan öğretmeni, K ise öğretmenin kadın olduğunu ifade etmektedir.

3. BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilere yönelik oluşturdukları metaforlara yönelik bulgular yer almaktadır.

Öğretmenler, üstün zekalı öğrencilere yönelik 31 metafor geliştirmişlerdir. Bu metaforlar, işlenmemiş maden, toprak, gökteki yıldız, keşfedilmemiş bir ada, yeraltındaki maden, kömür, ışık, tomurcuk haldeki çiçek, işlenmemiş cevher, endemik bitki, sülfür, elmas, mücevher, keçi gibi inatçı, karda açan kardelen, karınca, matkap, değerli bir mücevher, önde koşan koşucu,

sünger, elektrikli süpürge, renk çemberi, matruşka, İngiliz anahtarı, su, hazine sandığı, toprak ana, çanak çömlek ustası, hard disk, kumbara, mıknaştır. Metaforların tamamı birer defa kullanılmıştır. Bu kodların incelenmesi sonucunda kodlar yedi kategori altında sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubu Tarafından Üretilen Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar	f	%
Keşfedilmeyi bekleme	İşlenmemiş maden, toprak, gökteki yıldız, keşfedilmemiş bir ada, yeraltındaki maden, kömür, ışık, tomurcuk haldeki çiçek	8	25,80
Eşsiz olma	İşlenmemiş cevher, endemik bitki, sülfür, elmas, mücevher	5	16,12
Kararlı olma	Keçi gibi inatçı, Karda açan kardelen, karınca, matkap	4	12,90
Hızlı öğrenebilme	Değerli bir mücevher, Önde koşan koşucu, sünger, elektrikli süpürge	4	12,90
Çok yönlü olma	Renk çemberi, Matruşka, İngiliz anahtarı, su	4	12,90
Yaratıcı birey olma	Hazine sandığı, toprak ana, çanak çömlek ustası	3	9,68
Kolay öğrenme	Hard disk, kumbara, mıknaştır	3	9,68
TOPLAM		31	100

33

Tablo 1’e göre öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforlar yedi kategoride toplanmıştır. Bu metaforlar kararlı olma, hızlı öğrenebilme, çok yönlü olma, eşsiz olma, yaratıcı olma ve kolay öğrenmedir. Tabloya göre en fazla metafor keşfedilmeyi bekleme kategorisinde en az metafor ise yaratıcı birey olma ve kolay öğrenme kategorilerinde yer almaktadır. Üstün zekalı öğrenciler için belirlenen keşfedilmeyi bekleme kategorisinde işlenmemiş maden, toprak, gökteki yıldız, keşfedilmemiş bir ada, yeraltındaki maden, kömür, ışık, tomurcuk haldeki çiçek metaforları olmak üzere sekiz metafor yer almaktadır. Eşsiz olma kategorisinde işlenmemiş cevher, endemik bitki, sülfür, elmas ve mücevher metaforları olmak üzere beş metafor yer almaktadır. Kararlı olma kategorisinde keçi gibi inatçı, karda açan kardelen, karınca ve matkap metaforları, hızlı öğrenebilme kategorisinde değerli bir mücevher, önde koşan koşucu, sünger ve elektrikli süpürge metaforları, çok yönlü olma kategorisinde renk çemberi, matruşka, İngiliz anahtarı ve su metaforları olmak üzere dörder metafor yer almaktadır. Yaratıcı birey olma kategorisinde hazine sandığı, toprak ana ve çanak çömlek ustası metaforları ile kolay öğrenme kategorisinde hard disk, kumbara ve mıknaştır metaforları olmak üzere üçer metafor yer almaktadır.

Üstün zekalı öğrencilerle ilgili keşfedilmeyi bekleme kategorisinde işlenmemiş maden, toprak, gökteki yıldız, keşfedilmemiş bir ada, yeraltındaki maden, kömür, ışık, tomurcuk haldeki çiçek metaforları birer defa yer almaktadır. Keşfedilmeyi bekleme kategorisine yönelik metaforik ifadeler ve gerekçeleri öğretmenler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Üstün zekalı öğrenci işlenmemiş maden gibidir. Çünkü işlenmemiş madenler gibi üstün zekalı öğrencileri fark etmek ve onların yeteneklerini geliştirmek uzmanlık gerektirir. Bu öğrenciler fark edildiklerinde ve yeteneğine uygun eğitimi aldıklarında topluma çok yararlı bireyler olabilmektedirler.” Ö4 K.

“Üstün zekalı öğrenci toprak gibidir. Çünkü önce onları anlamak, tanımak gerekir. Onların sonsuzluğundaki gizli olanı açığa çıkarabilmeyi başarabildiğimiz kadar izin vereceklerdir. Yoksa işlenmeden nadasa bırakılmış toprak gibi kalacaklardır dünyanın bir köşesinde.” Ö9 E.

“Üstün zekalı öğrenci kömür gibidir. Çünkü onu keşfedersen gelişir, enerji verir. Keşfedemezsen karanlık bir dünyası olur.” Ö31 K.

Üstün zekalı öğrencilerle ilgili eşsiz olma kategorisinde işlenmemiş cevher, endemik bitki, sülfür, elmas ve mücevher metaforları yer almaktadır. Eşsiz olma kategorisine yönelik metaforik ifadeler ve gerekçeleri öğretmenler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Üstün zekalı öğrenci işlenmemiş cevher gibidir. Çünkü üstün zekalı öğrenci insanlık adına paha biçilmez değere sahip bir cevherdir. Bu cevherin sevgiyle işlenmesi, bilgiyle donatılması insanlık adına atılacak güzel ve elzem bir adımdır.” Ö2 E.

“Üstün zekalı öğrenci endemik bitki gibidir. Çünkü bilinmeyen bir diyarda yaşıyor gibidir. Kolay kolay bulunmaz, eşi benzeri yoktur.” Ö23 K.

Üstün zekalı öğrencilerle ilgili kararlı olma kategorisinde keçi gibi inatçı, karda açan kardelen, karınca ve matkap metaforları birer defa yer almaktadır. Kararlı olma kategorisine yönelik metaforik ifadeler ve gerekçeleri öğretmenler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Üstün zekalı öğrenci karda açan bir kardelen gibidir. Çünkü üstün zekalı öğrenci zor nedir bilmez. Şartlar ne olursa olsun amacı için zorlar kendini, paniğe kapılmaz, umutsuz değildir. Kar yağdı diye her taraf soğuk diye o kardelen nasıl soğuğu delip başını güneşe çeviriyorsa üstün zekalı öğrencilerde çıkartır başını amaca ulaşır.” Ö10 E

“Üstün zekalı öğrenci matkap gibidir. Çünkü nasıl ki matkap siz onu kullandıkça duvarı deler, üstün zekalı öğrenci de inatla amacına ulaşmak için çalışır, onu yolundan döndüremezsiniz.” Ö11 K.

Üstün zekalı öğrencilerle ilgili hızlı öğrenebilme kategorisinde değerli bir mücevher, önde koşan koşucu, sünger ve elektrikli süpürge metaforları yer almaktadır. Eşsiz olma kategorisine yönelik metaforik ifadeler ve gerekçeleri öğretmenler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Üstün zekalı öğrenci önde koşan koşucu gibidir. Çünkü üstün zekalı öğrenci her zaman daha önce öğrenir, daha kolay öğrenir. Yani sınıfın önündedir ve diğer öğrencilerden erken öğrenir.” Ö6 K.

“Üstün zekalı öğrenci elektrikli süpürge gibidir. Çünkü üstün zekalı öğrenci süpürge gibi hızlı bir şekilde bilgileri içine çeker. Bunda zorlanmaz.” Ö27 K.

Üstün zekalı öğrencilerle ilgili çok yönlü olma kategorisinde renk çemberi, matruşka, İngiliz anahtarı ve su metaforları yer almaktadır. Eşsiz olma kategorisine yönelik metaforik ifadeler ve gerekçeleri öğretmenler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Üstün zekalı öğrenci renk çemberi gibidir. Çünkü üstün çocuk çok yönlüdür. Birçok alanda yeteneklidir. Doğru ellerde eğitilirse her alanda faydalanılabilir.” Ö7 K.

“Üstün zekalı öğrenci matruşka gibidir. Çünkü içinden farklı farklı yetenekler çıkar. Dışarıdan görüldüğü gibi değildir.” Ö15 E.

Üstün zekalı öğrencilerle ilgili yaratıcı olma kategorisinde hazine sandığı, toprak ana ve çanak çömlek ustası metaforları yer almaktadır. Yaratıcı olma kategorisine yönelik metaforik ifadeler ve gerekçeleri öğretmenler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Üstün zekalı öğrenci hazine sandığı gibidir. Çünkü hazine sandığının içinden güzel ve farklı buluşlar çıkmaktadır. Bu çocukların yaptığı gibi buluşlar.” Ö13 E.

“Üstün zekalı öğrenci toprak ana gibidir. Çünkü nasıl toprak ana bize farklı farklı canlıların yaratılmasına imkan sağladıysa, üstün zekalı öğrencilerde farklı farklı yeniliklerin ortaya çıkmasını sağlar.” Ö30 K.

Üstün zekalı öğrencilerle ilgili kolay öğrenme kategorisinde hard disk, kumbara ve mıknaş metaforları yer almaktadır. Kolay öğrenme kategorisine yönelik metaforik ifadeler ve gerekçeleri öğretmenler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Üstün zekalı öğrenci hard disk gibidir. Çünkü hard disk kolaylıkla bilgileri alır ve saklar. Üstün zekalı öğrenci de kendisine öğretilmek istenenleri hemen alır, beynine yerleştirmek de zorlanmaz. Onun için öğrenme kolay bir süreçten ibarettir.” Ö8 K.

“Üstün zekalı öğrenci mıknaş gibidir. Çünkü mıknaş demir içeren nesnelere kolayca kendine çeker, üstün zekalı öğrenci de ilgisini çeken konuları kendine çeker, hemen öğrenir.” Ö26 K

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma, sınıfında üstün zekalı tanısı almış öğrencisi bulunan ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencilere yönelik algılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin, üstün zekalı öğrencilerin keşfedilmesi gerektiği, öğrenmede ve amaca ulaşmada kararlı oldukları, öğrencilerin akranlarına göre kolay ve hızlı öğrendikleri, çok yönlü oldukları, az görülen sayı ve nitelikte oldukları ve yaratıcı özelliklere sahip oldukları algılarına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencileri normal gelişim gösteren öğrencilerden farklı algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilerin keşfedilmeleri gerektiği görüşünde oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer sonuca Ekinci, Sümer, Bozan ve Çete (2018) tarafından yapılan çalışmada da ulaşılmıştır. Öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilerin tanınması gerekliliğine yönelik algıları, bu öğrencilerin eğitimi açısından önemli görülmektedir. Çünkü bir öğrencinin topluma yararlı, özgür ve mutlu bir birey olarak yetiştirilebilmesi için var olan özelliklerinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekmektedir (Bildiren ve Çitil, 2019). Özellikleri ve ihtiyaçları belirlenen öğrencilerin bu yönde eğitim almaları öğrencilerin gelişimi açısından bir gereklilik olarak görülmektedir. Öğretmenlerin bu durumun farkında olması hem destek eğitim odalarına hem de bilim ve sanat merkezlerine yönlendirme açısından kritik bir süreci yansıtmaktadır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilerin öğrenmede ve amaca ulaşmada kararlılık gösterdikleri oldukları görüşüne sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bakan ve Onat’a (2019) göre üstün zekalı öğrenciler sürekli başarının peşinden koşarlar ve başarı bu öğrenciler için önemli bir motivasyon kaynağıdır. Ayrıca üstün zekalı öğrenciler zor görevleri de severler. Öğretmenlerin, üstün zekalı öğrencilerin öğrenmede ve amaca ulaşmada kararlılık gösterdiklerinin farkında olmaları, öğretmenlerin bu öğrencilerin kararlı tutumlarını desteklemelerini sağlayabilir. Ayrıca bu öğrencilere zor görevler vererek daha çok motivasyona sahip olmalarına olanak sağlayabilir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilerin akranlarına göre kolay ve hızlı öğrendikleri görüşüne sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencileri normal gelişim gösteren öğrencilerden ileri düzeyde gelişim gösteren bireyler olarak algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Eraslan Çapan (2010) tarafından yapılan çalışmada da üstün zekalı öğrencilerin öğretmen adayları tarafından

akranlarından ileri düzeyde bireyler olarak algılandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Dawis ve Rimm (1998) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Akar ve Şengil-Akar (2012) tarafından yapılan araştırmada da üstün zekalı öğrencilerin kolay ve hızlı öğrenme becerisine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kıldan (2011) tarafından yapılan araştırmada da okul öncesi öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencileri akranlarından ileri düzeyde algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilerin çok yönlü oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Eraslan Çapan (2010) tarafından yapılan araştırmada da üstün zekalı öğrencilerin öğretmen adayları tarafından çok yönlü bireyler olarak algılandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Akar ve Şengil-Akar (2012) tarafından yapılan araştırmada da üstün zekalı öğrencilerin çok yönlü bireyler oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilerin toplumda az görülen sayı ve nitelikte olduklarını belirttikleri görülmektedir. Bu sonuç alanyazın ile benzerlik göstermektedir. Bolat ve Yanpar-Yelken'e (2020) göre üstün zekalı öğrenciler toplumun küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Üstün zekalı bireylerin toplumdaki oranı %2 civarındadır (Ataman, 1982; MEB, 2010). Öğretmenlerin bu öğrencilerin az bulunan sayı ve nitelikte oldukları yönündeki algıları, bu öğrencilere özel eğitim verilmesi yönünde olumlu bir tutum oluşmasını sağlayabilir. Böylece öğrenciler ihtiyaç duydukları eğitime yönlendirilebilir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilerin yaratıcı özelliklere sahip olduklarını belirttikleri görülmektedir. Yaratıcı düşünme üstün zekalı öğrencilerde görülen bir özelliktir (Bolat, 2022; Sak, 2014). Eraslan Çapan (2010) tarafından yapılan araştırmada üstün zekalı öğrencilerin öğretmen adayları tarafından yaratıcı bireyler olarak algılandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Sumreungwong (2003) tarafından yapılan araştırmada da üstün zekalı öğrencilerin yaratıcı bireyler olarak algılandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Akar ve Şengil-Akar (2012) tarafından yapılan araştırmada da ilkökul öğretmenlerinin, Kıldan (2011) tarafından yapılan araştırmada da okulöncesi öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencileri yaratıcı ve üretken bireyler olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak araştırma sonuçları dikkate alındığında öğretmenlerin üstün zekalı öğrenci algılarının alanyazında yer alan üstün zekalı öğrenci özellikleri ile benzerlik göstermektedir. Bu durum öğretmenlerin üstün zekalı öğrenciler ile ilgili yeterli bilgilere sahip oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Benzer şekilde Eraslan Çapan (2010) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adaylarının üstün zekalı öğrencilere yönelik algılarının alanyazında yer alan üstün zekalı öğrenci özellikleri ile benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarından farklı olarak Akar ve Şengil-Akar (2012) tarafından yapılan araştırmada ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencilere yönelik yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve üstün zekalı öğrencileri fark etmede yeterli olmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu araştırma ilkökul öğretmenlerinin üstün zekalı öğrencilere yönelik algılarının belirlenmesi açısından önemlidir. Ancak elde edilen sonuçlar üstün zekalı öğrencilerin özelliklerinin yedisine yönelik algıyı ortaya koymaktadır. Daha kapsamlı sonuçlara ulaşmak amacıyla daha fazla öğretmen ve farklı veri toplama araçları ile yapılacak yeni çalışmalar daha kapsamlı sonuçlar verebilir. Ayrıca farklı öğretim düzeyinde görev alan öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilere yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmalar da yapılabilir. Araştırma sonucunda üstün zekalı öğrencilerin yedi özelliğinin ön plana çıkarılmış olmasından hareketle, öğretmenlere üstün zekalı öğrencilere yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir.

5. KAYNAKÇA

Akar, İ. ve Uluman, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri doğru aday gösterme durumları. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 199-212.

- Akar, İ. ve Şengil-Akar, Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2(20), 423-436.
- Ataman, A. (1982). Üstün Zekâlı çocuklara ana-babaları ve öğretmenleri nasıl yardımcı olabilir. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 15(1), 335-344.
- Aydın, S. ve Şentürk, Ş. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin özel yetenekli çocuklara yönelik algıları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(2), 413-432.
- Bakan, M. ve Onat, R. (2019). Özel Yeteneklilerin Özellikleri ve Gelişimleri. O. Kılıç ve M. Çitil (Ed.) Özel yetenekli öğrencim var: İçinde. Ankara: MEB.
- Bildiren, A. ve Çitil, M. (2019). Özel Yetenekli Çocukların Tanılanması. O. Kılıç ve M. Çitil (Ed.) Özel yetenekli öğrencim var: İçinde. Ankara: MEB.
- Bolat, H. (2020a). Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilere açılan kapı: bilim ve sanat merkezleri. A. Çoban (Ed.) Eğitim araştırmaları: İçinde. Ankara: İKSAD Yayınevi.
- Bolat, H. (2020b). Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin bilim ve sanat merkezindeki ve okuldaki sosyal bilgiler dersine yönelik metaforik algıları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 1135-1144.
- Bolat, H. (2022). *Üstün zekalı öğrenciler*. (Ed. A. Babaroğlu). Erken çocukluk eğitime giriş İçinde. İzge Yayıncılık.
- Bolat, H. ve Yanpar Yelken, T. (2020). Özel yetenekli lise öğrencilerinin aile ve okula yönelik demokratik ortam algılarının belirlenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 252-268.
- Çapan, B. E. (2010). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 140-154.
- Dağlıoğlu, H. E. (2014). Erken çocukluk döneminde üstün yetenekli çocuklar. İ. H. Diken (Ed.) Erken çocukluk eğitimi: İçinde. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ekinci, A., Sümer, S., Bozan, S. ve Çete, U. (2018). Sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilere ilişkin algıları: metaforik bir çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 1-20.
- Eraslan Çapan, B. (2010). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 140-154.
- Kıldan, A. O. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 3(19), 805-818.
- MEB. (2010). Bilim ve Sanat Merkezleri süreçleri iç denetim raporu. MEB İç Denetim Birimi Başkanlığı.
- MEB. (2022). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf. Erişim: 16.10.2022.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2016). Nitel veri analizi. (Çev. Ed. S. Akbaba-Altun ve A. Ersoy) Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir) Ankara: Pegem Akademi.
- Sak, U. (2014). Yaratıcılık gelişimi ve geliştirilmesi. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Seyhan, B. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algıları ile tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Siegle, D. ve Powell, T. (2004). Exploring teacher biases when nominating students for gifted programs. *Gifted Child Quarterly*, 48, 21-29.
- Şahin, F. (2012). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciler ve özellikleri hakkında bilgi düzeylerini artırmaya yönelik eğitim programının etkililiği. [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şirin, E. (2021). *Öğretmenlerin özel yeteneklilere yönelik algıları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Sumreungwong, U. (2003) Preservice elementary teachers' attitudes toward the characteristics and needs of gifted children. [Doctoral thesis]. University of Northern Colorado, USA.
- Akarsu, Ö. ve Mutlu, B. (2017). Üstün yetenekli çocukları anlamak: çocukların sosyal ve duygusal sorunları. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 112-116.
- Ataman, A. (1998). Üstün zekâlı çocuklara ana-babaları ve öğretmenleri nasıl yardımcı olabilir?. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 335-344.
- Gross, M. U. M. (2004). Gifted and Talented Education Professional Development Package for Teachers. Sydney: GERRIC School of Education.
- Özsoy, Y. (1998). *Özel eğitime giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları